

Thematic Trend Analysis of Landscape Vitality and Sustainability of Rural Areas: An Approach to Enhancing Quality of Life

Naser Shafieisabet¹ | Faezeh Ebrahimipour²

1. Corresponding author, Department of Human Geography and Spatial Planning, Faculty of Earth Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: n_shafiei@sbu.ac.ir
2. Department of Human Geography and Spatial Planning, Faculty of Earth Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received: 11 May 2025

Received in revised form:
27 Jul 2025

Accepted: 30 Jul 2025

Available online: 23 Sep
2025

Keywords:

Vitality,
Rural landscape
Sustainability,
Sustainable development,
Quality of life,
SciMAT.

ABSTRACT

The vitality and sustainability of rural landscapes are fundamental to enhancing the quality of life for residents. This study aimed to analyze thematic trends in rural landscape vitality and sustainability, with a particular focus on quality-of-life improvements, and to trace their evolution over four decades (1980–2025) to inform future research directions. Using a descriptive-analytical and quantitative approach, this applied research developed a targeted search strategy to exclude irrelevant literature, ultimately analyzing 674 indexed publications through scientometric methods. SciMAT software was employed to map thematic networks, revealing key research clusters across four distinct time periods. The internal linkages within these networks highlighted dominant discourses, including communication planning for quality-of-life enhancement, ecosystem services, sustainability, and sustainable development as emerging focal areas. Findings from the fourth and fifth periods indicate a growing prominence of keywords such as geographic information systems (GIS), rural-cultural landscape, sustainable livelihoods, quality of life, public spaces, and communication management. These trends suggest that strategies emphasizing local cultural promotion, landscape preservation, and active social participation are critical to sustaining and improving rural quality of life. This study offers a thematic foundation for future research and policy development, particularly in light of the increasing global emphasis on landscape sustainability and rural livelihood enhancement.

Cite this article: Shafieisabet, N., & Ebrahimipour, F. (2025). Thematic Trend Analysis of Landscape Vitality and Sustainability of Rural Areas: An Approach to Enhancing Quality of Life. *Geography and Environmental Sustainability*, 15(3), 111-130. <https://doi.org/10.22126/GES.2025.12163.2870>

© The Author (s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/GES.2025.12163.2870>

Publisher: Razi University

تحلیل روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز نواحی روستایی: رویکردی بر بهبود کیفیت زندگی

ناصر شفیعی ثابت^۱ | فائزه ابراهیمی پور^۲

۱. نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: n_shafiei@sbu.ac.ir
 ۲. گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخچه مقاله: تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۸ دسترسی آنلاین: ۱۴۰۴/۰۷/۰۱ کلیدواژه‌ها: سرزندگی، پایداری چشم‌انداز نواحی روستایی، توسعه پایدار، کیفیت زندگی، Sci MAT	سرزندگی و پایداری چشم‌انداز یک ناحیه روستایی، پیش‌نیاز بهبود کیفیت زندگی ساکنان آن است. پژوهش حاضر باهدف شناخت روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز نواحی روستایی، با رویکرد بهبود کیفیت زندگی و سیر تحول آن بیش از چهار دهه (۱۹۸۰ تا ۲۰۲۵) در راستای شناسایی زمینه‌های پژوهشی آتی صورت پذیرفت. این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی بوده و به لحاظ ماهیت، کمی و کاربردی است. در این مطالعه، ابتدا با تدوین راهبرد جستجو و حذف اسناد نامرتبط، تعداد ۶۷۴ سند نمایه شده با بهره‌گیری از رویکرد علم‌سنجی تحلیل شد و به منظور تحلیل شبکه‌های موضوعی، از نرم‌افزار SciMAT استفاده شد. یافته‌ها، مهم‌ترین شبکه‌های موضوعی در چهار بازه زمانی را نمایان ساخت. پیوندهای درونی این شبکه‌ها، گفتمان برنامه‌ریزی ارتباطی در راستای بهبود کیفیت زندگی، خدمات اکوسیستمی، پایداری و توسعه پایدار را به عنوان موضوعات پژوهشی آتی در زمینه موضوعی را آشکار ساخت. نتایج پژوهش نشان داد که در دوره‌های چهارم و پنجم، کلیدواژه‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی، چشم‌انداز روستایی - فرهنگی، معیشت پایدار، کیفیت زندگی، فضای عمومی و مدیریت ارتباطی ظهور یافته‌اند. بر این اساس، راهبردهای موفق می‌توانند با تأکید بر جستارهای ترویج فرهنگ محلی، حفظ چشم‌انداز و مشارکت اجتماعی، نقشی حیاتی در بهبود و پایداری کیفیت زندگی روستایی ایفا نمایند. نتایج حاضر پژوهش زمینه موضوعی، مرجعی برای پژوهش‌های آتی، به ویژه با توجه به تأکید روزافزون بر پژوهش‌های هم سو با پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی روستاییان است.

استناد: شفیعی ثابت، ناصر؛ ابراهیمی پور، فائزه (۱۴۰۴). تحلیل روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز نواحی روستایی: رویکردی بر بهبود کیفیت زندگی. *جغرافیا و پایداری محیط*، ۱۵(۳)، ۱۱۱-۱۳۰. <https://doi.org/10.22126/GES.2025.12163.2870>

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسندگان.
 DOI: <https://doi.org/10.22126/GES.2025.12163.2870>

مقدمه

چشم‌انداز روستایی به‌عنوان بخشی حیاتی از میراث انسانی، مزایای اجتماعی و اقتصادی، خدمات بوم‌سازگان و حمایت‌های فرهنگی متنوعی را ارائه می‌دهد (Xie et al., 2022). پایداری چشم‌انداز، حاصل تعاملات پیچیده میان نظام‌های انسانی و طبیعی وابسته به آن است. این تعاملات بیشتر توسط نهادهایی همانند قوانین، آداب‌ورسوم و سنت‌ها میانجی‌گری می‌شوند که ضمن ایجاد تنوع فضایی در چشم‌انداز، به آن هم پاسخ می‌دهند (Cumming & Epstein, 2020). در این راستا، ارزیابی دقیق ویژگی‌های چشم‌انداز روستایی و ارائه ابزارهای کارآمد برای برنامه‌ریزی و حفاظت از اصالت منطقه‌ای چشم‌انداز روستایی در سطح جهانی، امری ضروری است (Shen et al., 2025). در گفتمان مربوط به چشم‌انداز روستایی و مکان‌ها به‌عنوان ابزارهای توسعه محلی، کیفیت زندگی و احساس تعلق ساکنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند (Dragan et al., 2024). براین‌اساس، چشم‌انداز پایدار با ویژگی سرزندگی شناخته می‌شود، اما ناکارآمدی و فرسودگی که بیشتر با نیروهای قدرتمند خارجی یا جهانی وابسته هستند، موجب ناتوانی آن می‌شوند. در نتیجه، بسیاری از چشم‌اندازها «ناخوانا»^۱ شده و ارتباط خود را با مکان و مردم از دست می‌دهند که این امر بیشتر با از بین رفتن انسجام و عملکرد محیطی همراه است (Selman, 2006). درک تحولات چشم‌انداز روستایی در کلان‌شهرها در طول فرایند شهرنشینی سریع، برای تدوین سیاست‌های مؤثر حفاظت از محیط‌زیست روستایی، حیاتی است (Xu et al., 2024).

چشم‌انداز سنتی روستایی، به‌عنوان منبعی ارزشمند، قادر به ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات بوم‌سازگانی به جوامع محلی بوده و نقشی کلیدی در توسعه پایدار ایفا می‌کند (Santoro, 2024). در این راستا، چشم‌انداز روستایی به واسطه ویژگی‌های طبیعی و پتانسیل‌های خود، به‌عنوان زیستگاه‌های حیاتی برای ارتقای کیفیت زندگی عمل می‌کند (Li et al., 2022). باین‌حال، توسعه روستایی مدرن، این محیط‌ها را تخریب کرده و در نتیجه، ظرفیت بازسازی چشم‌انداز روستایی را کاهش داده است (Shen et al., 2024)؛ بنابراین، بررسی مزایای سلامت بخش چشم‌انداز روستایی برای ارتقای سلامت عمومی، امری ضروری است.

از این‌رو، مفهوم چشم‌انداز در دهه‌های اخیر، به‌طور فزاینده‌ای در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کاربری اراضی، برای چشم‌اندازهای به‌اصطلاح «ویژه» و «معمولی» یا «روزمره»، مورداستفاده قرار گرفته است. این امر، اهمیت مشارکت محلی و مردمی را در همه موضوع‌های مرتبط با چشم‌انداز و تعیین گروه‌های ذی‌نفع در چشم‌انداز، افزایش داده است (Kizos et al., 2018). مجموعه منابع چشم‌انداز، چارچوب کیفیت زندگی شهرها و روستاها را تشکیل می‌دهد و سرزندگی و پایداری چشم‌انداز یک ناحیه، پیش‌نیاز ارتقای کیفیت زندگی ساکنان آن است (Ren & Yang, 2019).

تولید چشم‌انداز روستایی، به‌عنوان پیوندی میان شهر و روستا، عناصر فضایی وابسته به چشم‌انداز طبیعی و بوم‌شناختی را در بر می‌گیرد، همچنین بر اصول و شرایط «مردم‌مبنا» همانند خدمات عمومی و مشارکت نیز تأکید دارد. تولید چشم‌انداز در مناطق روستایی، می‌تواند از بی‌ثباتی اجتماعی و از بین رفتن فرهنگ سنتی محلی ناشی از نفوذ سرمایه شهری جلوگیری کرده و در نتیجه، منافع اجتماعی بیشتری را به همراه داشته باشد (Ye et al., 2019). براین‌اساس، چشم‌انداز به‌مثابه زیرساختی پایدار در جهت رفع نیازهای فیزیکی و عاطفی و بهبود کیفیت زندگی است که روستاییان هم به نوبه خود در آن اثرگذارند (CA/SNH, 2002). بر این بنیان، پرداختن به چالش کاهش خوانایی چشم‌انداز، دشواری‌های جدی ایجاد می‌کند، زیرا عوامل محرک تغییر چشم‌انداز، بیشتر خارج از کنترل محلی هستند.

در یک چشم‌انداز ناآشنا که دستخوش ناکارآمدی و فرسودگی است، نقش مهم برنامه‌ریزی، یافتن راه‌هایی برای برقراری ارتباط دوباره مردم با قلمروشان به‌منظور بازیابی هویت‌های منسجم است. اگرچه نمی‌توان آن را به‌طور کامل تبیین کرد، اما به نظر می‌رسد افراد به‌طور شهودی با قلمروهای ویژه هم‌ذات‌پنداری می‌کنند (Selman, 2006). بسیاری از رویکردهای چشم‌انداز تا به امروز، متکی بر دیدگاه متخصصان بوده‌اند. در این راستا، مشارکت فعال ذی‌نفعان (اعم از افراد محلی و دیگر گروه‌ها و سازمان‌های فعال در یک منطقه) به دلایل گوناگون، از جمله بهره‌گیری از دانش بومی، مطلوب است.

باتوجه به خلأ پژوهشی موجود در ترسیم ساختار دانش حوزه مطالعاتی سرزندگی - پایداری چشم‌انداز و بررسی پیوند میان سرمایه‌ها در راستای ارتقای کیفیت زندگی روستاییان و شناسایی تحولات موضوعی آن، این تحقیق باهدف ارائه تصویری کلان و جامع از موضوعات اصلی پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه و روند تحول آن‌ها در طول بیش از چهار دهه انجام شده است. در این پژوهش، نقشه علمی این حوزه بر پایه تحلیل هم‌رخدادی واژگان ترسیم و به‌عنوان نقشه راهی برای مطالعات آتی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. یافته‌های این تحقیق، پژوهشگران را در دنبال کردن روندها و تحولات مطالعات انجام‌شده در این زمینه و شناسایی حوزه‌هایی که نیازمند مطالعه بیشتر و در حال توسعه هستند، یاری خواهد نمود. پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به سؤال‌های زیر بوده است:

۱. مهم‌ترین شبکه‌های موضوعی در پژوهش‌های سرزندگی - پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی در هر یک از دوره‌های زمانی کدام بوده‌اند؟

۲. کدام نواحی موضوعی را می‌توان در پژوهش‌های سرزندگی - پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی شناسایی نمود؟

۳. شکاف‌های مطالعاتی موجود در زمینه سرزندگی - پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی که می‌توانند موضوع پژوهش‌های آتی محققان باشند، کدام‌اند؟

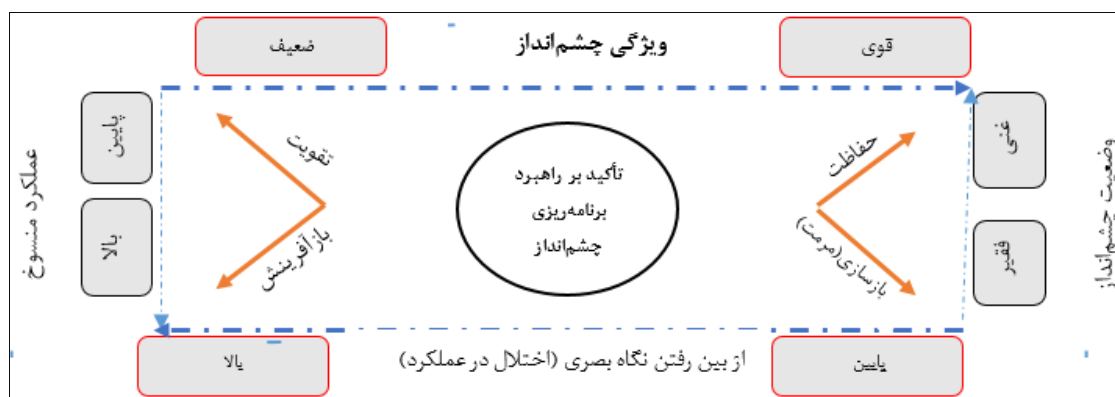
بر مبنای آنچه گفته شد، اصطلاح کیفیت زندگی از دهه ۱۹۶۰ در مطالعات متعددی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. کیفیت زندگی بیشتر به مثابه رضایت افراد از زندگی و رفاه شخصی آنها تعریف می‌شود (Lai et al., 2021). با این حال، این مفهوم از نظر تاریخی با طیف گسترده‌ای از متغیرها مرتبط بوده است (Vicar et al., 2021). در این زمینه، دوگانگی‌هایی در مطالعات مختلف پدیدار شده است. نئولاتی بر تفاوت میان نیازهای مادی و غیرمادی تأکید کرد (Nuvoletti, 2010). گرسون نیز در تحلیل استانداردهای زندگی، شرایط فردی و گروهی را در نظر گرفت و به تمایز میان خواسته‌های شخصی و منافع عمومی پرداخت (Gerson, 1976). در مقابل، گالتونگ و ویراک روابط بین خدمات اولیه و ثانویه و ارزش‌های مادی و فرامادی را تعریف کردند (Galtung & Wirak, 1977). از نیمه دوم قرن بیستم، تلاش‌های متعددی برای سنجش کیفیت زندگی در سطوح ملی و جهانی صورت گرفته است (Hagerty et al., 2021). با این حال، بحث‌های گسترده در مورد کیفیت زندگی، منجر به شناسایی روشی نشده است که به طور کلی بر دیگر روش‌ها برتری داشته باشد (Greyling et al., 2021; Viccaro et al., 2021). این امر ناشی از زمینه‌های فردی تحلیل (Musikanski & Polley, 2016) و چندبعدی بودن مفهوم کیفیت زندگی است که متغیرهای عینی/کیفی و ذهنی/کمی را در بر می‌گیرد و باید به آنها توجه شود (Musikanski & Polley, 2016; Greyling et al., 2020).

پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که شاخص‌ها و چارچوب‌های کیفیت زندگی در سطح ملی، گاه در سطح منطقه‌ای و به‌ندرت در سطح استانی یا مربوط به کلان‌شهرها موجود است. شناسایی نظرسنجی‌ها و چارچوب‌های مربوط به کیفیت زندگی در سطح محلی، حتی با در نظر گرفتن موضوعاتی نظیر پایداری، دشوار است (Frare et al., 2020; Battis et al., 2021). در ادبیات معاصر، کیفیت زندگی را می‌توان به‌طور کلی رضایت افراد از زندگی و رفاه شخصی‌شان تعریف کرد که ابعادی نظیر سلامت، آموزش، اشتغال، اوقات فراغت، روابط اجتماعی، امنیت، محیط‌زیست، منظر و میراث فرهنگی را در بر می‌گیرد (Beltramo et al., 2024). پیچیدگی یافتن معیارهایی برای مطالعه کیفیت زندگی در سطوح محلی، همان‌طور که در بررسی ادبیات مشهود است، افزایش یافته است. ارتباط کیفیت زندگی با توسعه سرزمینی، به‌ویژه در مناطق روستایی، امری ضروری است.

به باور وبر (Weber, 2015 & 2016)، آنچه به‌عنوان چشم‌انداز درک می‌شود، برگشت‌پذیر و حاصل فرایندهای مذاکره اجتماعی است. تثبیت نهایی درک چشم‌انداز، براین اساس، غیرممکن است. از این عدم امکان تثبیت نهایی معنا، می‌توان نتیجه گرفت که هویت‌ها، روابط اجتماعی و فضاها همواره در حال دگرگون‌شدن هستند، و از این رو، تصمیمات اتخاذشده می‌توانند متفاوت باشند. این مفهوم، ظرفیت مکان‌ها را آشکار می‌سازد و زمینه‌ای مهم برای درک و شکل‌دهی رابطه میان جامعه انسانی و محیط به شمار می‌رود. همچنین، ابزاری حیاتی برای ارائه خدمات چشم‌انداز و دستیابی به رفاه انسانی است (Tang et al., 2021). چشم‌انداز روستایی نیز، به‌عنوان نوعی چشم‌انداز جغرافیایی، حاصل فعالیت و نحوه تعامل گروه‌های

روستایی در یک محیط طبیعی/انسانی معین تلقی می‌شود (Wodahl, 2006: 32-47). بدین ترتیب، دگرگونی چشم‌انداز روستایی امری اجتناب‌ناپذیر است. در فرایند دگرگونی چشم‌انداز روستایی، ممکن است شکل آن نیز دستخوش تغییر شود. اما نکته حائز اهمیت آن است که دگرگونی این چشم‌اندازها به‌درستی هدایت شود. این امر نیازمند یک نظام تصمیم‌ساز است که بتواند به نحو منطقی تعیین کند چه تغییراتی با چه دامنه‌ای سودمند و کارآمد و چه نوع تغییراتی ناکارآمد و نامناسب خواهند بود. تغییرات در چشم‌انداز می‌تواند تغییرات جمعیتی و اقتصادی قابل توجهی را در مناطق روستایی ایجاد کند (Walter & Schlapfer, 2010). تعامل افراد با چشم‌انداز طبیعی، نسبت به تجربیات آن‌ها با چشم‌اندازی که بیشتر توسط تعامل انسانی شکل گرفته‌اند، مثبت‌تر است (شکل ۱)؛ (Ulrich, 1993). از این رو، چشم‌انداز پایدار، بر بنیان شرایط محیطی و انسانی گوناگون شکل می‌گیرد و می‌تواند به کیفیت زندگی و رفاه انسانی کمک کند. در این راستا، اگر توسعه پایدار به‌عنوان حرکتی در راستای گذار پایداری تلقی شود، لازم است که آن را اندازه‌گیری و نظارت کرد تا مشخص شود که آیا چشم‌اندازها به‌سوی پایداری حرکت می‌کنند یا نمی‌کنند (Pearce, 1993:129; Ekins et al, 2003: 159). براین اساس، دلبستگی ساکنان به چشم‌انداز روستایی محلی، انگیزه اصلی آن‌ها برای مشارکت در مدیریت و حفاظت از چشم‌انداز روستایی است (Karle & Carman, 2020).

توسعه پایدار معمولاً بر اساس دستیابی به تعادل میان اقتصاد، محیط‌زیست و جامعه تعریف می‌شود و چشم‌انداز، عرصه‌ای را فراهم می‌سازد که در آن می‌توان این تعادل را دنبال کرد (Pearce, 1993: 129; Ekins, Folke, & De Groot, 2003: 159-163). بنابراین، دیدگاه‌های نوظهور از چشم‌انداز، آن را بر اساس مجموعه‌ای از عناصر مرتبط به هم مفهوم‌سازی می‌کنند که شامل هویت بصری، یکپارچگی محیطی، پویایی اجتماعی - اقتصادی و خوانایی عمق زمان است. برای حفظ این ویژگی‌ها، دارایی‌ها و «سرمایه» زیربنایی منبع چشم‌انداز باید پرورش یابد.

شکل ۱. ارتباط راهبرد چشم‌انداز با وضعیت و روند چشم‌انداز (Wood & Handley, 2001)

در استان لرستان پایین بودن سطح کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی بسیاری به دنبال دارد. در مقابل بهبود آن می‌تواند زمینه‌های توسعه منطقه‌ای را فراهم نماید (رحیم بخش و همکاران، ۱۳۹۸). در شهرستان چابهار، عوامل اصلی توسعه چشم‌انداز روستایی شامل منابع محلی، فرهنگ و هنر، جغرافیا و نیروی انسانی است. استراتژی‌های کلیدی نیز آموزش نیروی متخصص، مشارکت روستاییان، بازاریابی خلاق، بهره‌گیری از منابع محلی و ظرفیت مدیریتی است (حاجی‌نژاد و طولابی‌نژاد، ۱۳۹۹). در بخش مرکزی شهرستان زنجان، آشفته‌گی فضایی و تخریب محیط زیست از موانع چشم‌انداز روستایی‌اند. توسعه خلاق، نیروی انسانی و تخصص فنی مهم‌ترین عوامل موفقیت بوده و آموزش مدیریت و بهره‌گیری از نیروی تحصیل کرده ضروری است (حسنلو و همکاران، ۱۳۹۹).

در اتحادیه اروپا، تعاملات میان ذی‌نفعان مختلف و بینش‌های حاصل از آن، نقش سرمایه اجتماعی را در تغییر چشم‌انداز آشکار می‌سازد. از این رو، باوجود تفاوت‌ها، شباهت‌هایی در نحوه تعامل میان دانش «متخصص» و «بومی» و همچنین میان

مفهوم «درون» و «بیرون بودن» وجود دارد. سرمایه اجتماعی، با فراهم آوردن الگویی برای ارزیابی شخصی و گروهی تغییرات چشم‌انداز، نقش برجسته‌ای ایفا می‌کند (Kizos et al., 2018). دوره‌های تسریع تغییرات اجتماعی در تاریخ اروپا، روند تدریجی تغییر چشم‌انداز را مختل کرده و منجر به گسستگی از گذشته شده است. این گسستگی، به‌ویژه در مجموعه هویت چشم‌انداز در هلند مشهود است (Lam & Arts, 2025). راهبرد ملی ایتالیا برای مناطق داخلی، بر اهمیت بهبود شرایط اجتماعی - اقتصادی مردم به‌عنوان تنها راهکار برای معکوس کردن روندهای منفی جمعیتی در این مناطق تأکید می‌کند. در این راستا، بهبود کیفیت زندگی محرکی کلیدی به شمار می‌رود (Bertolini & Pagliacci, 2017). «اوکولیچ - کوزارین» (Okulicz - Kozaryn, 2013) در پژوهش‌های خود در ایالات متحده، به کیفیت زندگی بالاتر در مناطق روستایی نسبت به مناطق شهری اشاره کرده است. «رکونا» (Requena, 2016) نیز بر اساس داده‌های حاصل از بررسی اجتماعی اروپا، استدلال می‌کند که در کشورهای اروپایی، کیفیت زندگی در مناطق روستایی بالاتر از مناطق شهری است، اما این امر تنها در کشورهای ثروتمندتر صادق است. در شبه‌جزیره سورنتو (جنوب ایتالیا)، ترکیب دانش سنتی و فناوری نوین، رویکردی فراگیر برای حمایت از مدیریت چشم‌انداز ارائه می‌دهد که ضمن احترام به گذشته و آینده، تاب‌آوری و توسعه پایدار در مناطق روستایی را تقویت می‌کند (Cervelli et al., 2025). در ناحیه تائو سیچوان^۱، چین، مشارکت شهروندان در طراحی چشم‌انداز شهری اهمیت فزاینده‌ای یافته است. بنابراین، مطالعات چشم‌انداز محیط شهری باید به طور عینی توسط مردم ارزیابی شود تا توسعه پایدار و عدالت اجتماعی تضمین شود (Meng et al., 2025).

براین اساس، باوجود پژوهش‌های متعدد در این حوزه، نبود مطالعات جامع، مانع از درک کامل سیر تکاملی و ابعاد محتوایی این زمینه پژوهشی شده است. پژوهش حاضر، باهدف تبیین روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز با رویکردی به‌سوی بهبود کیفیت زندگی روستایی بر مبنای نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هوشمندانه، از پژوهش‌های پیشین متمایز می‌گردد. بدین ترتیب، این پژوهش باهدف ارائه یک چارچوب دانش منسجم‌تر و کمک به پژوهشگران در شناسایی و آشکارسازی زمینه‌های نوظهور پژوهشی طراحی شده است و در پی ارائه یک نقشه راه برای پژوهشگران آتی و یاری‌رسانی به سیاست‌گذاران در اتخاذ تصمیمات مؤثرتر به‌منظور تضمین بهبود کیفیت زندگی روستایی است. نوآوری پژوهش حاضر ناشی از ماهیت در حال تحول این حوزه موضوعی است که به دنبال درک تأثیرات آن به‌عنوان یک نیروی اجتماعی - اقتصادی بر کیفیت زندگی ذی‌نفعان گوناگون است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای کمی و کاربردی از نوع توصیفی - تحلیلی است. از نظر روش‌شناسی، این پژوهش از نوع کتابخانه‌ای با رویکرد کتاب‌سنجی به شمار می‌رود. به‌منظور مرور پژوهش‌های مرتبط با زمینه «سرزندگی - پایداری چشم‌انداز روستایی و کیفیت زندگی»، از تحلیل کتاب‌سنجی استفاده شده است. از رویکرد مرور ادبیات و روش‌شناسی تحلیل روند موضوعی دانش بهره گرفته شد، بنابراین؛ روش تحقیق این پژوهش بر مبنای یک پروتکل سه‌درجه‌ای تنظیم، پایش و تجزیه و تحلیل مجموعه داده‌ها انجام شده است. در گام اول؛ شناسایی، غربالگری، واجد شرایط بودن و حذف انجام شد. در گام دوم، مقاله‌ها پایش و سپس در گام سوم؛ به تجزیه و تحلیل داده‌ها در چارچوب تجزیه و تحلیل عملکردی و شبکه‌ای پرداخته شد. براین اساس، نویسندگان این مقاله، کار پژوهشی خود را با جستجو برای یافتن مقاله‌های مرتبط با زمینه پژوهش با انتخاب پایگاه‌داده اسکوپوس آغاز کردند^۲. به بیانی دیگر، زمینه جستجو بر بنیان موضوع، چکیده و کلیدواژه‌ها کل گرفت؛ سپس معیارهای ورود تعیین شد.

به‌منظور اطمینان از کیفیت و قابلیت اعتماد یافته‌ها، راهکارهایی در زمینه راهبرد جستجو در پایگاه اسکوپوس برای کلیدواژه‌های زیر اعمال شد: زمینه جستجو (عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها)، سال (بدون محدودیت)، معیارهای شمول (زبان:

1. Tao Sichuan

۲. پژوهش‌های پیشین با تعریف راهبرد جستجو در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس، به عنوان یکی از بزرگترین و معتبرترین پایگاه‌های اطلاعاتی علمی که دربرگیرنده پراستنادترین تحقیقات است، مورد جستجو قرار گرفت.

انگلیسی، نوع منبع: مجله، مرحله انتشار: مقاله چاپ شده یا در حال انتشار، نوع سند: مقاله) و معیارهای خروج بر اساس زمینه موضوعی انتخاب شد. باتوجه به تعداد بالای مقاله‌های بازایی شده، پالایش کلیدواژه‌ها در اسکوپوس انجام شد. پس از محدود کردن کلیدواژه‌ها به موارد مرتبط با زمینه مطالعاتی و حذف اسناد نامرتبط بر پایه مرور عنوان، کلیدواژه‌ها و چکیده، سرانجام، سند برای تحلیل انتخاب شد. باتوجه به این که هدف، شناسایی تحولات موضوعی در یک زمینه پژوهشی در بلندمدت بوده است، در آغاز برای بازه زمانی محدودیتی اعمال نشد و انتهای بازه زمانی، زمان جستجو در نظر گرفته شد. هدف از ترسیم نقشه علم، شناسایی ساختار مفهومی، اجتماعی و فکری حوزه پژوهش و تحولات آن است (Donthu et al., 2021). به گونه‌ای که مقاله‌های منتشر شده در بازه زمانی سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۵ و زمان تحقیق انتخاب و گردآوری شدند. در گام دوم و سوم از عملیات پایش؛ مقاله‌هایی که به زبان انگلیسی منتشر شده بود، انتخاب شدند. بر این مبنا؛ در گام جداسازی، شناسایی و انتخاب مقاله‌ها انجام شد. پس از جداسازی مقاله‌های خام، معیارهای خروج در نظر گرفته شد. برای اطمینان بیشتر از ارتباط سندها با پژوهش حاضر، عناوین و چکیده مقاله‌ها بررسی شد و مقاله‌هایی که هدف پژوهش را دنبال نمی‌کردند، حذف گردید. سرانجام اسناد و مقاله‌ها پایش و ۶۷۴ مقاله بر مبنای مرور ادبیات این زمینه انتخاب و با استفاده از جعبه‌ابزار تحلیل شبکه‌ای دانش بررسی شد.

در پژوهش حاضر، از نرم‌افزار «سایمت^۱» نسخه ۱/۱/۰۴ که به عنوان یک نرم‌افزار قدرتمند ابزارهای تحلیل عملکرد و ترسیم نقشه علم را برای تجزیه و تحلیل یک زمینه تحقیقاتی و شناسایی و ترسیم موضوع‌های خاص یا زمینه موضوعی کلی ترکیب می‌کند، برای ترسیم نقشه علم استفاده شد. سپس، به کمک ماژول‌های نرم‌افزار، مراحل ترسیم نقشه علم با استفاده از پیش‌پردازش داده‌ها (حذف داده‌های تکراری^۲، ایست‌واژه‌ها، دسته‌بندی دوره‌های زمانی، یکسان‌سازی واژه‌های مفرد و جمع و غیره) و مصورسازی داده‌ها به اشکال گوناگون شامل (ترسیم شبکه‌های موضوعی، نمودارهای راهبردی، نقشه تحول موضوعی به منظور تحلیل تحولات موضوعی به صورت طولی) انجام شد. در گام بعد، با اندازه‌گیری میزان ارتباط هم‌رخدادی واژگان، نمای مفهومی زمینه مطالعاتی ترسیم شد. به منظور انجام تحلیل‌ها، بازه زمانی ۱۹۸۰-۲۰۲۵ به پنج بازه زمانی تقسیم شد. دوره اول (۱۹۸۰-۲۰۱۰) به دلیل تعداد پایین مقاله‌ها، یک بازه زمانی ۳۰ ساله را در بر گرفت و با گذر زمان و افزایش تعداد مقاله‌ها، دیگر دوره‌ها به صورت پنج ساله انتخاب شدند^۳. روش‌شناسی ترسیم نقشه علم شامل سه مرحله اساسی است:

۱. شناسایی شبکه‌های موضوعی (تماتیک): در هر دوره زمانی، شبکه‌های موضوعی بر اساس هم‌رخدادی واژگان کلیدی شناسایی می‌شوند. هر شبکه موضوعی، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌های مرتبط را در بر می‌گیرد (Cobo et al., 2015). نام‌گذاری شبکه‌ها بر اساس مهم‌ترین کلیدواژه مرتبط با موضوع صورت می‌پذیرد. شدت ارتباط بین کلیدواژه‌ها در شبکه‌های موضوعی با شاخص هم‌ارزی اندازه‌گیری می‌شود (Díaz-López et al., 2019). عملکرد و سهم نسبی هر شبکه موضوعی نیز با استفاده از شاخص‌های کتاب‌سنجی نظیر تعداد مدارک، تعداد استنادات و میانگین استنادات مدارک اصلی ارزیابی می‌شود.

۲. ترسیم نمودار راهبردی: برای هر دوره زمانی، نمودار راهبردی ترسیم می‌شود که شامل شبکه‌های موضوعی قرار گرفته در چهار ربع بر اساس میزان مرکزیت و تراکم^۴ است. مرکزیت، میزان ارتباط یک شبکه موضوعی با دیگر شبکه‌ها را نشان می‌دهد. افزایش مرکزیت، نشان‌دهنده ارتباط قوی‌تر شبکه با زمینه پژوهش و اهمیت آن در مطالعات است. تراکم، شدت پیوندهای داخلی درون یک شبکه را مشخص می‌کند و بیانگر میزان توسعه شبکه است. با توجه به مقادیر مرکزیت و تراکم، شبکه‌های موضوعی در نمودار راهبردی دو بعدی دسته‌بندی می‌شوند:

- موضوع‌های محرک (ربع اول^۵): شبکه‌های موضوعی با توسعه مطلوب و اهمیت بالا در زمینه تحقیقاتی، دارای مرکزیت و

1. Sci MAT: Science Mapping Analysis software Tool

2. De-duplicate

۳. در پژوهش‌های کتاب‌سنجی در صورت کم بودن سندها در دوره زمانی اول معمولاً این بازه زمانی به گونه‌ای انتخاب می‌شود که وجود تعداد کافی از سندها، داده‌های کافی برای تحلیل را فراهم کند. همچنین استفاده از دوره‌های زمانی پنج ساله از آنجا که تعداد قابل قبولی سند را برای تحلیل فراهم می‌کند، در مطالعات رایج است.

4. Centrality/ density

5. Motor-theme

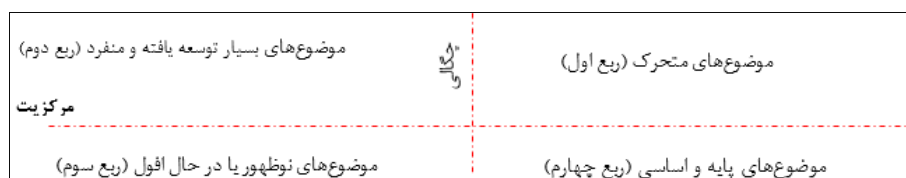
تراکم بالا هستند.

- موضوع‌های بسیار توسعه‌یافته و منفرد (ربع دوم)^۱: این شبکه‌ها دارای پیوندهای داخلی قوی (تراکم بالا) اما ارتباط ضعیف با دیگر شبکه‌ها (مرکزیت پایین) هستند و اهمیت کمتری در حوزه تحقیق دارند.

- موضوع‌های نوظهور یا در حال افول (ربع سوم)^۲: شبکه‌های موضوعی با توسعه ضعیف و حاشیه‌ای.

- موضوع‌های پایه و اساسی (ربع چهارم)^۳: شبکه‌های موضوعی با اهمیت بالا در زمینه تحقیقاتی اما توسعه‌نیافته (Cobo, 2015).

۳. ترسیم نقشه تحول موضوعی^۴: شناسایی نواحی موضوعی بر اساس ارتباط بین موضوعات در دوره‌های زمانی متوالی، که با «پیوندهای مفهومی^۵» (کلیدواژه‌های مشترک) مشخص می‌شوند (López - Robles et al., 2021). شاخص شمول برای تشخیص پیوندهای مفهومی بین موضوعات در دوره‌های مختلف و اندازه‌گیری قدرت ارتباط بین آنها استفاده می‌شود (Díaz-López et al., 2019). به طور خلاصه، موضوعات شناسایی شده در هر دوره زمانی با استفاده از چارچوب نمودار راهبردی و مقادیر تراکم و مرکزیت، بر مبنای شکل ۲ دسته‌بندی می‌شوند.

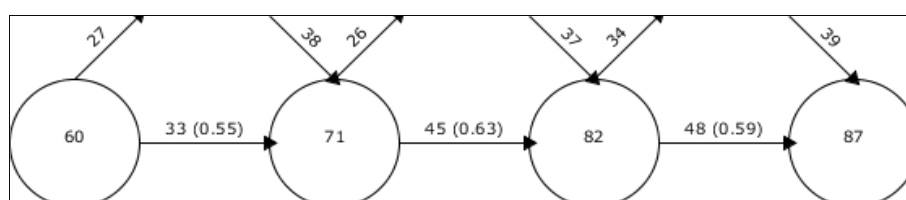

شکل ۲. نمودار راهبردی شناسایی نواحی موضوعی

نتایج

تحلیل موضوعی پژوهش

در پژوهش حاضر، به منظور تحلیل موضوعی حوزه مطالعاتی، چهار دوره زمانی در بازه سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۵ مورد بررسی قرار گرفت. این دوره‌های زمانی به شرح زیر تعریف شدند: دوره اول، بازه زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰ با ۶۰ مقاله؛ دوره دوم، بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ با ۷۱ مقاله؛ دوره سوم، بازه زمانی ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ با ۸۲ مقاله؛ و دوره چهارم، بازه زمانی ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ با ۸۷ مقاله است (شکل ۳).

شکل ۳. همپوشانی پژوهش‌های منتشر شده در زمینه موضوعی

ادبیات منتشر شده در حوزه موضوعی مورد بحث، روندی رو به رشد را نشان می‌دهد. در دوره نخستین پژوهش‌ها (۱۹۸۰-۲۰۱۰)، تعداد بررسی‌های مرتبط و پژوهشگران فعال در این زمینه محدود بود و مطالعات به صورت جداگانه به موضوع پژوهش حاضر می‌پرداختند. در دوره توسعه پرشتاب پژوهش (۲۰۱۱-۲۰۱۵)، با توجه به اهمیت موضوع، پرسش‌ها و دیدگاه‌های پژوهشی گسترش یافت و چندین بررسی پیشرو در این حوزه منتشر شد. در دوره ژرفانگری پایدار پژوهش (۲۰۱۶-۲۰۲۵)، روند انتشار ادبیات تا حدودی تثبیت شد و محتوا و دیدگاه‌های پژوهشی به تدریج عمق بیشتری یافت. بر این اساس، نتایج پژوهش‌های دانشگاهی در حوزه موضوعی مورد بحث در دو دهه گذشته، افزایش چشمگیری داشته و بیانگر

1. Highly developed and isolated themes
2. Emerging or disappearing themes
3. Basic and transversal themes
4. Thematic evolution map
5. Conceptual nexus

روند توسعه مثبت این حوزه است.

به منظور تحلیل مهم ترین شبکه های موضوعی در زمینه پژوهشی سرزندگی - پایداری چشم انداز و کیفیت زندگی، نمودار راهبردی برای هر دوره زمانی ترسیم شده است. اندازه هر دایره در نمودار، متناسب با تعداد اسناد منتشر شده در هر یک از شبکه های موضوعی است. برای نشان دادن روند پژوهش ها، از شبکه های موضوعی در هر دوره زمانی استفاده شده است.

بازه زمانی اول ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰ در زمینه مطالعاتی

در بازه زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰، تعداد ۶۰ سند منتشر شده است. حوزه پژوهشی «سرزندگی و پایداری چشم انداز: رویکردی بر بهبود کیفیت زندگی روستایی» در این دوره شامل ۶ موضوع اصلی بوده است که از میان آن ها، سه موضوع (واقع در ربع اول و چهارم) از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده اند. موضوع های محرک: سیستم اطلاعات جغرافیایی و اثرات آب و هوایی و تغییر چشم انداز به عنوان موضوع های پایه و اساسی مطرح بوده اند. همچنین، کلیدواژه های ناحیه روستایی، چشم انداز، چشم انداز فرهنگی و دگرگونی چشم انداز نیز در موضوع های سوم و چهارم مورد توجه قرار گرفته اند (شکل ۴).

شکل ۴. نمودار راهبردی دوره زمانی اول ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰

علاوه بر این، بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات/h-index)، دو موضوع اثرات آب و هوایی و تغییر چشم انداز با محدوده چگالی ۹۰ و ۴۰/۵ به عنوان موضوعات کلیدی شناسایی شدند. بر اساس شدت ارتباطات درونی پژوهش های شبکه موضوعی بیشتر بر دگرگونی چشم انداز متمرکز بوده است. مطالعات مرتبط نیز بر جستارهای پایداری، کیفیت زندگی، چشم انداز، تغییرات چشم انداز، چشم انداز فرهنگی و نواحی روستایی متمرکز است و از نظر تعداد ارجاعات، بالاترین فراوانی را دارا هستند (جدول ۱).

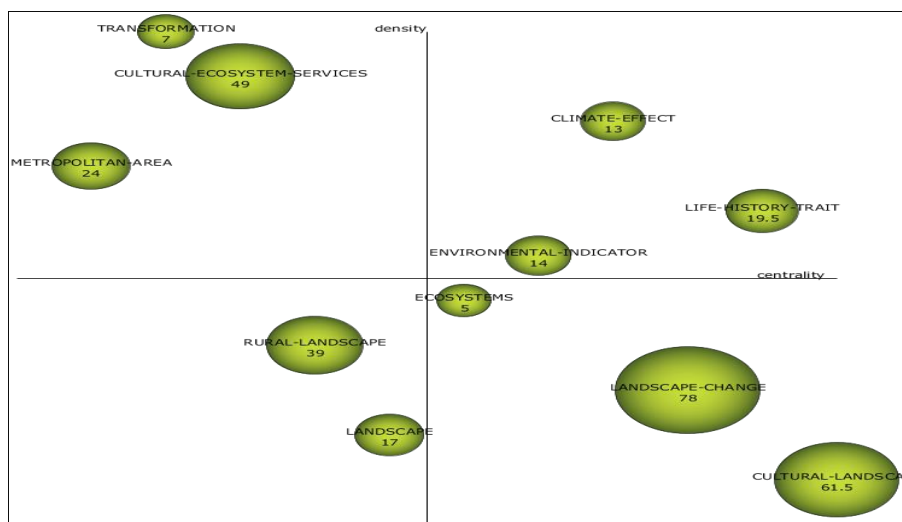
جدول ۱. اطلاعات مرتبط با خوشه زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰

نام	اطلاعات خوشه ها			
	مرکزیت ^۱	محدوده مرکزیت ^۲	چگالی ^۳	محدوده چگالی ^۴
اثر اقلیم	۳/۹۶	۱	۱۲/۵	۰/۶۷
سیستم های اطلاعاتی جغرافیایی	۲	۰/۸۳	۱۲/۵	۰/۸۳
ناحیه روستایی	۰	۰/۱۷	۱۲/۵	۱
چشم انداز فرهنگی	۰/۹۲	۰/۵	۴/۱۷	۰/۵
تغییر چشم انداز	۱/۲۸	۰/۶۷	۳/۱۲	۰/۳۳
چشم انداز	۰/۴۳	۰/۳۳	۲/۲۷	۰/۱۷

1. Centrality
2. Centrality range
3. Density
4. Density range

بازه زمانی دوم ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ در زمینه مطالعاتی

در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵، تعداد ۷۱ سند منتشر شده است. حوزه پژوهشی در این دوره شامل ۹ موضوع اصلی بوده است که از میان آن‌ها، شش موضوع (واقع در ربع اول و چهارم) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده‌اند. موضوع‌های محرک اثرات آب‌وهوا، ویژگی‌های هویتی و شاخص محیطی و موضوع‌های پایه و اساسی را کلیدواژه‌های بوم‌سازگان، چشم‌انداز فرهنگی و دگرگونی چشم‌انداز به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h -index)، دو موضوع دگرگونی چشم‌انداز و خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی با مقادیر ۷۸ و ۴۹ به عنوان موضوع‌های کلیدی شناخته می‌شوند. علاوه بر این، کلیدواژه‌های خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی، دگرگونی چشم‌انداز، چشم‌انداز فرهنگی، بوم‌سازگان، شاخص محیطی و چشم‌انداز روستایی در موضوع‌های سوم و چهارم مورد توجه قرار گرفته‌اند (شکل ۵).

شکل ۵. نمودار راهبردی بازه زمانی دوم ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h -index)، دو موضوع دگرگونی^۱، خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی و همچنین اثرات آب‌وهوایی، به عنوان موضوع‌های کلیدی با محدوده چگالی ۱، ۰/۹۱ و ۰/۸۲ شناسایی شدند. بر اساس شدت ارتباطات درونی پژوهش‌های شبکه موضوعی، تمرکز اصلی بر مباحث مرتبط با دگرگونی چشم‌انداز بوده است. شبکه موضوعی نیز بر کلیدواژه‌های مرتبط با اثرات آب‌وهوایی، سیستم اطلاعات جغرافیایی، نواحی پیرامونی، بوم‌سازگان، شاخص محیطی و چشم‌انداز روستایی متمرکز است (جدول ۲).

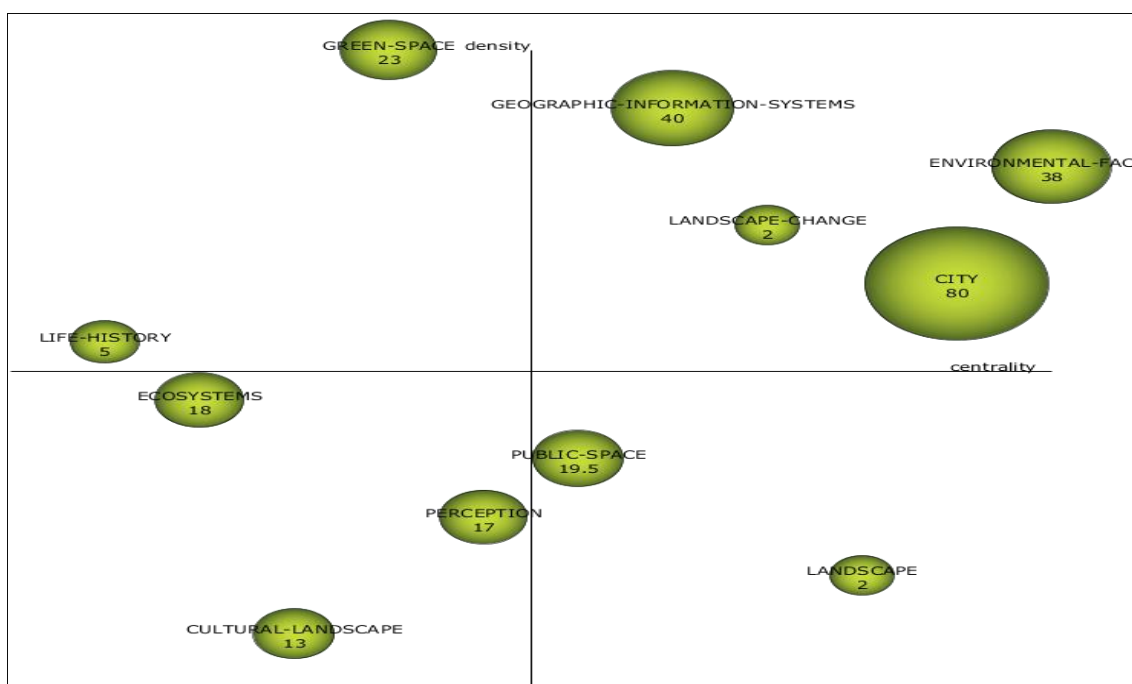
جدول ۲. اطلاعات مرتبط با خوشه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

اطلاعات خوشه‌ها				نام
محدوده چگالی	چگالی	محدوده مرکزیت	مرکزیت	
۰/۸۲	۱۲/۵	۰/۷۳	۳/۹۶	اثر اقلیم
۰/۹۱	۱۲/۵	۰/۲۷	۱/۶۷	خدمات فرهنگی - اکوسیستمی
۱	۱۲/۵	۰/۱۸	۱/۲۵	دگرگونی
۰/۶۴	۸/۳۳	۰/۹۱	۵/۳۱	زندگی - تاریخ - فرهنگ
۰/۷۳	۸/۳۳	۰/۰۹	۰/۸۳	نواحی متروپلیتن
۰/۴۵	۵/۵۶	۰/۵۵	۳/۳۹	اکوسیستم‌ها
۰/۵۵	۵/۵۶	۰/۶۴	۳/۴۹	شاخص محیطی
۰/۳۶	۴/۱۷	۰/۳۶	۲/۲۴	چشم‌انداز روستایی
۰/۱۸	۳/۵۷	۰/۴۵	۲/۸۹	چشم‌انداز
۰/۲۷	۳/۵۷	۰/۸۲	۴/۹۱	تغییر چشم‌انداز
۰/۰۹	۰/۳۹	۱	۶/۲۲	چشم‌انداز فرهنگی

بازه زمانی سوم ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ در زمینه مطالعاتی

در بازه زمانی ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰، تعداد ۸۲ سند منتشر شده است. حوزه پژوهشی «پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی» در این دوره، در نمودار راهبردی شامل ۶ موضوع اصلی بوده است که چهار موضوع مهم (واقع در ربع اول) و دو موضوع (واقع در ربع چهارم) را تشکیل داده و از نظر عملکرد نیز موضوع‌های کلیدی به شمار می‌آیند. سیستم اطلاعات جغرافیایی، شاخص محیطی، شهر و دگرگونی چشم‌انداز، مهم‌ترین شبکه موضوعی این دوره (موضوع متحرک) بوده‌اند که از دوره قبل امتداد یافته و همچنان برخی از آن‌ها جایگاه خود را در ربع اول حفظ کرده‌اند. موضوع‌های اساسی، کلیدواژه‌های فضای سبز، پایداری و دگرگونی چشم‌انداز را آشکار ساختند که این شبکه به طور عمده بر پژوهش‌های مرتبط با چشم‌انداز متمرکز بوده است.

از نظر اثرگذاری، کلیدواژه شهر در رتبه اول، سیستم اطلاعات جغرافیایی در رتبه دوم و شاخص محیطی در رتبه سوم قرار گرفتند که در این دوره به‌عنوان یک موضوع شناسایی شده‌اند. سومین شبکه موضوعی از نظر تعداد ارجاعات، بر موضوع‌هایی مانند بوم‌سازگان، چشم‌انداز فرهنگی و ادراک با تمرکز بر پایداری چشم‌انداز متمرکز است. همچنین، کلیدواژه‌های دیگری از جمله فضای سبز، فضای عمومی و چشم‌انداز فرهنگی نیز در پژوهش‌های مرتبط با این حوزه مطالعاتی مورد توجه قرار گرفته‌اند. کلیدواژه ادراک در این دوره اضافه شده است، هرچند در این دوره نیز مابین ربع سوم و چهارم قرار گرفته است. علاوه بر این، بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h-index)، موضوع‌های شهر و سیستم اطلاعات جغرافیایی با مقادیر ۸۰ و ۴۰، موضوع‌های کلیدی به شمار می‌آیند. (شکل ۶).

شکل ۶. نمودار راهبردی بازه زمانی سوم ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰

بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h-index)، موضوع‌های فضای سبز، سیستم اطلاعات جغرافیایی و شاخص‌های محیطی، سه موضوع کلیدی با محدوده چگالی ۱ و ۰/۹۱ و ۰/۸۲ به ترتیب، بر اساس شدت ارتباطات درونی، شناسایی شده‌اند. بر اساس شدت ارتباطات درونی، پژوهش‌های شبکه موضوعی بیشتر بر برنامه‌ریزی بوم‌سازگان متمرکز بوده‌اند. شبکه موضوعی این حوزه نیز کلیدواژه‌های مرتبط با نواحی شهری، ارزیابی بوم‌سازگان، بوم‌سازگان شهرها و خدمات بوم‌سازگان را نشان داد (جدول ۳).

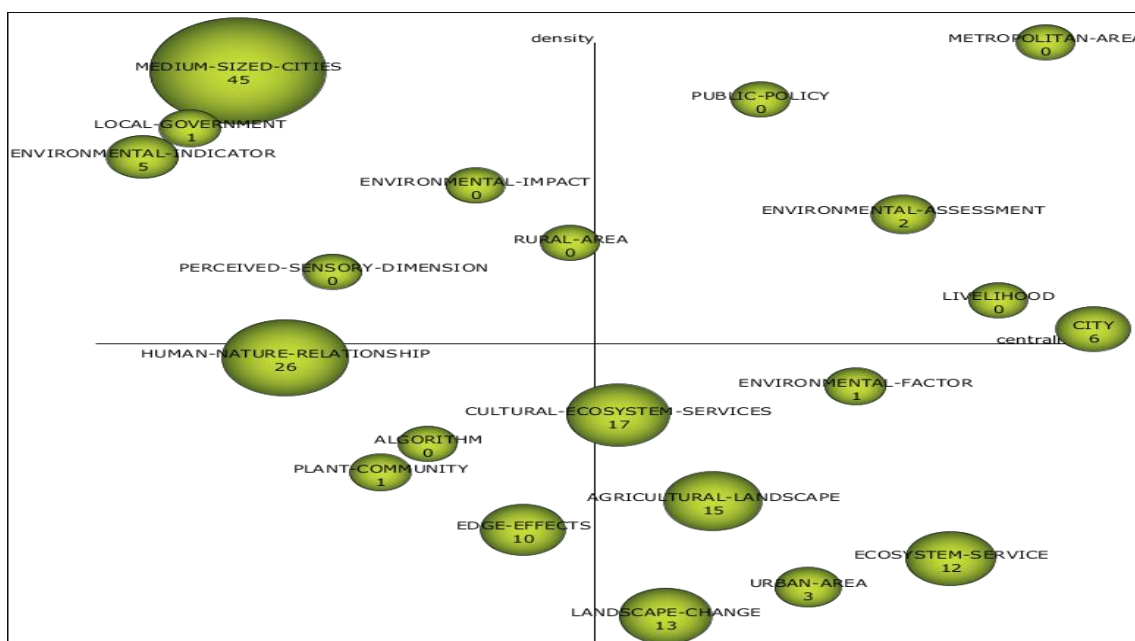
جدول ۳. اطلاعات مرتبط با خوشه زمانی ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰

نام	مرکزیت	محدوده مرکزیت	چگالی	محدوده چگالی
عامل محیطی	۴/۴۲	۱	۶/۲۵	۰/۸۲
سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی	۲/۳۲	۰/۶۴	۶/۲۵	۰/۹۱
فضای سبز	۲/۱۱	۰/۳۶	۶/۲۵	۱
شهر	۳/۴۲	۰/۹۱	۵	۰/۶۴
تغییر چشم‌انداز	۲/۵۸	۰/۷۳	۵	۰/۷۳
کیفیت زندگی	۰/۴۲	۰/۰۹	۴/۱۷	۰/۵۵
اکوسیستم‌ها	۰/۸۱	۰/۱۸	۳/۳۳	۰/۴۵
ادراک	۲/۲۱	۰/۴۵	۲/۷۸	۰/۲۷
فضای عمومی	۲/۲۲	۰/۵۵	۲/۷۸	۰/۳۶
چشم‌انداز	۲/۶۶	۰/۸۲	۲/۰۸	۰/۱۸
چشم‌انداز فرهنگی	۱/۹۳	۰/۲۷	۱/۷۹	۰/۰۹

بازه زمانی چهارم ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ در زمینه مطالعاتی

در بازه زمانی چهارم، ۸۷ مقاله منتشر شده است. شش موضوع از ده موضوع شناسایی شده در نمودار راهبردی، شامل کلیدواژه‌های سیاست‌های عمومی، ارزیابی محیطی، معیشت پایدار نواحی روستایی در ربع اول قرار گرفته‌اند. این موضوع‌ها از نظر عملکرد، موضوع‌های کلیدی نیز به شمار می‌آیند. اثرگذارترین شبکه موضوعی این دوره در نمودار راهبردی و در ربع اول ظاهر شده است. کلیدواژه‌های عوامل محیطی، چشم‌انداز کشاورزی، خدمات بوم‌سازگانی، نواحی شهری و دگرگونی چشم‌انداز در ربع موضوع‌های پایه و اساسی قرار گرفته‌اند.

کلیدواژه ارزیابی محیطی در دوره‌های گوناگون سیر موضوعات آشکار شد و در این دوره به‌عنوان یک شبکه موضوعی اثرگذار در ربع اول تثبیت شد. در این دوره، کلیدواژه‌های مرتبط با بعد محیطی چشم‌انداز بیشتر آشکار شدند. این کلیدواژه‌ها شامل ارزیابی و تأثیرات محیط زیستی، شاخص محیطی، دولت محلی، نواحی روستایی - شهر، اثرات ادراک شده حسی، خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی، عامل محیطی، رابطه انسان - طبیعت، کشاورزی، چشم‌انداز، شهری - منطقه‌ای و تغییر چشم‌انداز هستند. بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h-index)، دو موضوع شهرهای میانی و رابطه انسان و طبیعت به ترتیب با مقادیر ۴۵ و ۲۶، موضوع‌های کلیدی به شمار می‌آیند (شکل ۷).

شکل ۷. نمودار راهبردی بازه زمانی اول ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵

بر اساس معیارهای عملکرد (تعداد ارجاعات / h-index) سه موضوع متروپلیتن، شهرهای میانی و ارزیابی محیطی با محدوده چگالی ۱، ۰/۹۵ و ۰/۷۱ بر اساس شدت ارتباطات درونی پژوهش‌های شبکه موضوعی زمینه مطالعاتی موضوع کلیدی به شمار آمده است (جدول ۴). این کلید واژگان شامل شهرهای میانی، نواحی متروپلیتن، ارزیابی محیط زیستی، اثرات محیط زیستی، دولت محلی، سیاست‌های عمومی، ناحیه روستایی، معیشت، درک بعد حسی، خدمات اکوسیستمی فرهنگی، رابطه انسان و طبیعت، پایداری، برنامه‌ریزی ارتباطی، چشم‌انداز کشاورزی، کیفیت زندگی، خدمات اکوسیستمی شهر - منطقه، تغییر چشم‌انداز است.

جدول ۴. اطلاعات مرتبط با کل خوشه‌های زمانی

نام	مرکزیت	محدوده مرکزیت	چگالی	محدوده چگالی
شهرهای میانی	۰/۰۹	۰/۱۴	۱۲/۵	۰/۹۵
نواحی متروپلیتن	۴	۰/۹۵	۱۲/۵	۱
ارزیابی محیط زیستی	۳/۳۳	۰/۸۱	۸/۳۳	۰/۷۱
اثرات محیط زیستی	۱/۶۷	۰/۳۸	۸/۳۳	۰/۷۶
دولت محلی	۰/۵۸	۰/۰۱	۸/۳۳	۰/۸۶
سیاست‌های عمومی	۲/۸۱	۰/۶۷	۸/۳۳	۰/۰۹
ناحیه روستایی	۱/۷۷	۰/۴۸	۶/۶۷	۰/۶۷
معیشت	۳/۷۴	۰/۰۹	۵	۰/۵۷
درک بعد حسی	۱/۳	۰/۲۴	۵	۰/۶۲
خدمات اکوسیستمی فرهنگی	۲/۲۴	۰/۵۲	۳/۱۲	۰/۳۸
رابطه انسان و طبیعت	۰/۹۵	۰/۱۹	۳/۱۲	۰/۴۸
پایداری	۱/۴۸	۰/۳۳	۲/۷۸	۰/۳۳
برنامه‌ریزی ارتباطی	۱/۴۸	۰/۲۹	۲/۳۸	۰/۲۹
چشم‌انداز کشاورزی	۲/۸	۰/۶۲	۲/۰۸	۰/۲۴
کیفیت زندگی	۱/۷	۰/۴۳	۱/۵۶	۰/۱۹
خدمات اکوسیستمی	۳/۵۴	۰/۸۶	۱/۳۹	۰/۱۴
شهر - منطقه	۲/۹۱	۰/۷۱	۱/۲۵	۰/۰۱
تغییر چشم‌انداز	۲/۶۷	۰/۵۷	۱	۰/۰۵

تحلیل نقشه تحول موضوعی در زمینه مطالعاتی

آن چه را که نقشه تحول تماتیک پژوهش‌های زمینه «پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی روستاییان» در بازه زمانی موردبررسی (۱۹۸۰ تا ۲۰۲۵) نشان می‌دهد را می‌توان در پنج ناحیه موضوعی (۱) اثرات آب‌وهوایی (۲) نواحی روستایی (۳) چشم‌انداز فرهنگی (۴) دگرگونی چشم‌انداز و (۵) چشم‌انداز به هم مرتبط کلی دسته‌بندی کرد.

مباحث اصلی مشترک بین دوره‌های چهارم و پنجم، زمینه‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی، شاخص محیطی، بوم‌سازگان، سیاست عمومی، چشم‌انداز روستایی، چشم‌انداز فرهنگی، معیشت پایدار و مدیریت محلی را در بر می‌گیرد. باتوجه به شبکه‌های موضوعی مهم این دوره‌ها و ارتباطات درونی آن‌ها، به نظر می‌رسد که گفتمان‌های ارتباطی، برنامه‌ریزی ارتباطی و خدمات بوم‌سازگان، از جمله موضوع‌های پژوهشی آتی در حوزه موضوعی پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی باشند.

در پژوهش حاضر، بر اساس شکل‌های (۴، ۵، ۶، ۷)؛ مهم‌ترین ناحیه موضوعی در دوره اول، بیشتر بر «دگرگونی چشم‌انداز» متمرکز بوده است. شبکه موضوعی این زمینه نیز مطالعات مرتبط با چشم‌انداز، تغییرات چشم‌انداز، چشم‌انداز فرهنگی و کیفیت زندگی در نواحی روستایی را آشکار ساخت. در دوره دوم (۲۰۱۱-۲۰۱۵)، تمرکز بیشتر بر مباحث مرتبط با «کیفیت زندگی» را آشکار ساخت. شبکه موضوعی این زمینه نیز کلیدواژه‌های مرتبط با اثر آب‌وهوایی، سیستم اطلاعات جغرافیایی، بوم‌سازگان، شاخص محیطی و چشم‌انداز روستایی را شامل می‌شود. در دوره سوم (۲۰۱۶-۲۰۲۰)، تمرکز بیشتر بر «برنامه‌ریزی بوم‌سازگان» آشکار شد. شبکه موضوعی این زمینه نیز کلیدواژه‌های مرتبط با نواحی شهری، ارزیابی بوم‌سازگان، بوم‌سازگان شهرها و خدمات بوم‌سازگان را در بر می‌گیرد. در دوره چهارم (۲۰۲۱-۲۰۲۵)، کلیدواژه‌های مرتبط با «بعد محیطی چشم‌انداز و پایداری آن» بیشتر نمایان شدند. این کلیدواژه‌ها شامل؛ ارزیابی محیط زیستی، تأثیرات محیط زیستی، شاخص محیطی، دولت محلی، نواحی روستایی، شهر، معیشت، اثرات ادراک شده حسی، خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی، عوامل محیطی، رابطه انسان - طبیعت، کشاورزی، چشم‌انداز، شهری - منطقه‌ای و تغییر چشم‌انداز هستند. این نتیجه با یافته‌های (Ye et al., 2019) که باور دارند تولید چشم‌انداز روستایی به‌عنوان پیوندی بین شهر و روستا، نه تنها عناصر فضایی را در ارتباط با چشم‌انداز طبیعی و بوم‌شناختی در بر می‌گیرد، بلکه بر اصول و شرایط «مردم‌محور» مانند خدمات عمومی و مشارکت نیز تأکید دارد، هم‌راستا است. افزون بر این، با نتایج (CA/SNH, 2002) که چشم‌انداز را به‌مثابه زیرساختی پایدار در راستای رفع نیازهای فیزیکی و بهبود کیفیت زندگی می‌داند که روستاییان نیز به نوبه خود در آن اثرگذارند، نیز هم‌سو است. بر اساس شکل ۸، شکاف‌های مطالعاتی زمینه مطالعاتی که می‌توانند موضوع پژوهش‌های آتی محققان باشند، در پنج گروه (۱) اثرات آب‌وهوایی (۲) نواحی روستایی (۳) چشم‌انداز فرهنگی (۴) دگرگونی چشم‌انداز و (۵) چشم‌انداز به هم مرتبط کلی دسته‌بندی شد و لازم است پژوهشگران برای حل چالش‌ها در این زمینه‌های مطالعاتی به پژوهش بپردازند. این یافته با نتایج پژوهش‌های (Greyling et al., 2020; Viccaro et al., 2021) که این کلیدواژه‌ها را برای کیفیت زندگی ضروری می‌دانند، هم‌راستا است.

بنابراین، بررسی و تحلیل سرزندگی و پایدار چشم‌انداز روستایی می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای تحقق کیفیت زندگی عمل کند. باتوجه به اینکه سرزندگی و پایداری چشم‌انداز یک موضوع جدی برای کیفیت زندگی است، نیازمند توجه ویژه و اقدامات مؤثر از سوی سیاست‌گذاران، محققان و جامعه جهانی است تا به راهکارهای پایدار دست‌یافته شود.

نتیجه‌گیری

مفهوم کیفیت زندگی از اهداف بنیادین توسعه پایدار روستایی در راستای ابعاد اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی است؛ بنابراین، این مفهوم می‌تواند به‌عنوان ابزاری قدرتمند جهت نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه بر پایه اهداف کیفیت زندگی در جامعه استفاده شود و به برنامه‌ریزان برای نظارت بر اجتماع روستایی و اثربخشی، ارزیابی و کارایی سیاست‌ها و برنامه‌های فعلی در تدوین برنامه‌های جدید کمک کند. نتایج بیانگر آن است که روند دوره‌های چهارم و پنجم بر اساس شکل، جستارهای: سیستم اطلاعات جغرافیایی، شاخص محیطی چشم‌انداز، بوم‌سازگان، سیاست عمومی، چشم‌انداز روستایی و فرهنگی، معیشت پایدار، توسعه پایدار و مدیریت ارتباطی را در راستای کیفیت زندگی آشکار ساخت. باتوجه به ارتباطات درونی میان شبکه‌های موضوعی، گفتمان‌های ارتباطی، برنامه‌ریزی ارتباطی و خدمات بوم‌سازگانی، از جمله موضوع‌های پژوهشی آتی در زمینه موضوعی پایداری چشم‌انداز و کیفیت زندگی است. فراتر از این، کیفیت زندگی، فرصت‌هایی برای برنامه‌ریزی «از راه» چشم‌انداز ایجاد می‌کند. ارائه خط‌مشی بر اساس نواحی که مردم آن‌ها را قابل تشخیص و مهم می‌دانند، رویکردی چشم‌انداز محور برای برنامه‌ریزی را نوید می‌دهد که هم چارچوب‌هایی با مقیاس مناسب برای ارائه سیاست‌ها فراهم کند و هم مردم را به طور اساسی در انتخاب‌هایی که بر پایداری محیط‌شان تأثیر می‌گذارد، مشارکت دهد.

تحلیل نقشه موضوعی نشان داد که پژوهش‌های موجود در این زمینه، طیف گسترده‌ای از موضوع‌ها را با رویکردهای چندبعدی و کمی‌سازی شده پوشش می‌دهند. این پژوهش‌ها، از تحلیل‌های چندگانه تا نمایش کلی پژوهش را شامل می‌شوند. روند روبه‌رشد این زمینه آشکار ساخت که در آینده، همکاری‌های بین‌رشته‌ای و تحلیل‌های چندجانبه به روشی

غالب برای بررسی زمینه مطالعاتی تبدیل خواهند شد. در راستای مسئله پژوهش لازم است که اقدامات متقابل و پیشنهادها برای زمینه مطالعاتی بیشتر با تعیین جهت‌گیری‌های آتی پژوهش در زمینه جستارهایی همانند ارزیابی و تأثیرات محیط‌زیستی، شاخص محیطی، دولت محلی، نواحی روستایی - شهری، معیشت پایدار، اثرات ادراک شده حسی، خدمات فرهنگی - بوم‌سازگانی، کیفیت زندگی، چشم‌انداز، تغییر سازگار چشم‌انداز شکل گیرد.

نتایج پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دستیابی به کیفیت زندگی مطلوب و ایجاد پیوند عاطفی مستحکم روستاییان با محیط زندگی‌شان، مستلزم به‌کارگیری راهبردهای موفق با تمرکز بر ترویج فرهنگ محلی، حفظ چشم‌انداز، مشارکت اجتماعی و پایداری است. از این رو، تقویت چشم‌انداز پایدار، ارتباطات عاطفی ساکنان را برای مواجهه با چالش‌های گوناگون اقتصادی مستحکم‌تر ساخته و در نهایت، جامعه‌ای توانمندتر و یکپارچه‌تر با سطح کیفیت زندگی بالاتری شکل می‌گیرد. بر همین اساس، موضوع موردنظر در دهه‌های اخیر، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، به یک حوزه پژوهشی کلیدی تبدیل شده است. در این میان، انطباق سیاست‌های جوامع در راستای ارتقای کیفیت زندگی، همراه با مسائل نوظهوری همچون تغییرات اقلیمی، از جمله موضوعات حائز اهمیت در پژوهش‌های آتی، به‌ویژه در کشورهای شرقی، خواهد بود. از این رو، سرزندگی و پایدار چشم‌انداز روستایی به‌مثابه یک ابزار کلیدی در تأمین کیفیت زندگی، نیازمند رویکردی جامع و متوازن است.

در راستای مسئله پژوهش لازم است که اقدامات و سیاست‌گذاری برای زمینه مطالعاتی بیشتر بر اساس جستارهای شهرهای میانی، نواحی متروپلیتن، ارزیابی محیط زیستی، درک بعد حسی، خدمات اکوسیستمی - فرهنگی، پایداری، برنامه‌ریزی ارتباطی، چشم‌انداز کشاورزی، کیفیت زندگی، خدمات اکوسیستمی، شهر - منطقه و تغییر چشم‌انداز است. جهت تحقیقات آینده تعیین چگونگی تضمین پایداری چشم‌انداز تحت فرض کیفیت زندگی یک مسیر مهم در این مرحله است. نوع سیاست‌های کیفیت زندگی ضروری است که در کانون تحقیقات چشم‌انداز پایدار قرار گیرد. بر این اساس، برای آینده‌ای پایدار، نیاز است رویکردهایی اتخاذ شود که پایداری چشم‌انداز را تضمین و به کیفیت چشم‌انداز کمک نماید. بدین ترتیب، برای مقابله با مسائل ناشی از دگرگونی، نیاز به سیاست‌گذاری‌های مؤثر شامل؛ برنامه‌های حفاظت و پایداری چشم‌انداز و آگاهی عمومی درباره اهمیت چشم‌انداز به‌مثابه راهکاری پایدار در راستای کیفیت زندگی است. بدین ترتیب، برای مقابله با مسائل ناشی از دگرگونی، نیاز به سیاست‌گذاری‌های مؤثر شامل؛ برنامه‌های حفاظت و پایداری چشم‌انداز و آگاهی عمومی درباره اهمیت چشم‌انداز به‌مثابه راهکاری پایدار در راستای کیفیت زندگی است.

باتوجه به یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده در زمینه تحلیل روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز: رویکردی بر بهبود کیفیت زندگی روستایی بر روی محورهای زیر متمرکز شوند:

- بررسی راه‌حل‌های پایدار برای سرزندگی چشم‌انداز و بهبود کیفیت زندگی روستایی؛
- مطالعه تطبیقی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز در کشورهای مختلف و شناسایی عوامل مشترک و متمایز؛
- تحقیق در حوزه‌های پژوهشی نوظهور مانند چشم‌انداز روستایی و فرهنگی، معیشت پایدار، مدیریت محلی و گفتمان ارتباطی؛

با انجام پژوهش‌های بیشتر در این زمینه، می‌توان به درک عمیق‌تر و جامع‌تری از تحلیل روند موضوعی سرزندگی و پایداری چشم‌انداز: رویکردی بر بهبود کیفیت زندگی روستایی دست‌یافت و راه‌حل‌های مؤثرتری برای مدیریت آن ارائه کرد.

منابع

- حاجی‌نژاد، علی؛ طولابی‌نژاد، مهرشاد (۱۳۹۹). ارتباط عوامل توسعه چشم‌انداز مستقل روستایی و مزایای توسعه گردشگری ساحلی شهرستان چابهار با استفاده از مدل گسترش عملکرد کیفیت (QFD). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۱۱(۲)، ۱۴۰-۱۱۱.
- 10.22124/GSCAJ.2021.13897.1059 DOI:
- حسنلو، لیلیا؛ جلالیان، حمید؛ خماری، جلال (۱۳۹۹). بررسی عوامل کلیدی مؤثر بر توسعه چشم‌انداز مستقل جوامع روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان زنجان). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۵(۲)، ۳۹۱-۴۹۸. doi: 20.1001.1. 25385968.1399.15.2.3.1
- رحیم‌بخش، فاطمه؛ حبیب، فرح؛ گرکانی، سید امیر حسین (۱۳۹۸). بررسی کیفیت زندگی در روستاهای درب‌آستانه و بابا پشمان استان

References

- Battis-Schinker, E., Al-Alawi, S., Knippschild, R., Gmur, K., Książek, S., Kukuła, M., & Belof, M. (2021). Towards quality of life indicators for historic urban landscapes—Insight into a German-Polish research project. *Environmental and Sustainability Indicators*, 10, 100094. doi: 10.1016/j.indic.2020.100094
- Beltramo, R., Peira, G., Pasino, G., & Bonadonna, A. (2024). Quality of life in rural areas: a set of indicators for improving wellbeing. *Sustainability*, 16(5), 1804. doi: 10.3390/su16051804
- Bertolini, P., & Pagliacci, F. (2017). Quality of life and territorial imbalances. A focus on Italian inner and rural areas. *Bio-based and Applied Economics*, 6(2), 183-208. doi: 10.13128/BAE-18518
- Cervelli, E., di Perta, E. S., & Pindozi, S. (2025). Diachronic analyses on land use changes and vernacular architecture distribution, to support agricultural landscape development. *Journal of Cultural Heritage*, 71, 242-251. doi: 10.1016/j.culher.2024.12.001
- Cobo, M. J., Martínez, M. A., GutiérrezSalcedo, M., Fujita, H., & HerreraViedma, E. (2015). 25years at Knowledge-Based Systems: A bibliometric analysis. *Knowledge-Based Systems*, 80, 3-13 doi: 10.1016/j.knosys.2014.12.035
- Cumming, G. S., & Epstein, G. (2020). Landscape sustainability and the landscape ecology of institutions. *Landscape Ecology*, 35, 2613-2628. doi: 10.1007/s10980-020-00989-8
- Díaz-López, C., Carpio, M., Martín-Morales, M., & Zamorano, M. (2019). Analysis of the scientific evolution of sustainable building assessment methods. *Sustainable Cities and Society*, 49, 101610. doi: 10.1016/j.scs.2019.101610
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. doi: 10.1016/j.jbusres.2021.04.070
- Dragan, A., Crețan, R., Jucu, I. S., & Oancea, O. A. (2024). Rural Landscapes as Cultural Heritage and Identity along a Romanian River. *Heritage*, 7(8), 4354-4373. doi: 10.3390/heritage7080205
- Ekins, P., Folke, C. & De Groot, R. (2003) 'Identifying critical natural capital'. *Ecological Economics*, 44, 159–163. doi: 10.1016/S0921-8009(02)00278-1
- Frare, M. B., Clauberg, A. P., Sehnem, S., Campos, L. M., & Spuldaro, J. (2020). Toward a sustainable development indicators system for small municipalities. *Sustainable Development*, 28(5), 1148-1167. doi: 10.1002/sd.2065
- Galtung, J., & Wirak, A. H. (1977). Human Needs and Human Rights- A Theoretical Approach. *Bulletin of Peace Proposals*, 8(3), 251-258. doi: 10.1177/0967010677008003
- Gerson, E. M. (1976). On" quality of life". *American Sociological Review*, 793-806. doi: 10.2307/2094727
- Greyling, T., & Tregenna, F. (2020). Quality of life: Validation of an instrument and analysis of relationships between domains. *Development Southern Africa*, 37(1), 19-39 doi: 10.1080/0376835X.2019.1684243
- Guo, Z., Xiao, X., Gan, Y., & Zheng, Y. (2003). Landscape planning for a rural ecosystem: case study of a resettlement area for residents from land submerged by the Three Gorges Reservoir, China. *Landscape Ecology*, 18, 503-512. doi: 10.1023/A:1026042524839
- Hagerty, M. R., Cummins, R. A., Ferriss, A. L., Land, K., Michalos, A. C., Peterson, M.,... & Vogel, J. (2021). Quality of life indexes for national policy: Review and agenda for research. *Social indicators research*, 55, 1-96. doi: 10.1023/A:1010811312332
- Hajinejad, A., & Tolabinejad, M. (2020). The relationship between factors of independent rural landscape development and benefits of coastal tourism development in Chabahar city using the quality function deployment (QFD) model. *Geographical Studies of Coastal Areas*, 1(2), 111-140. doi: 10.22124/GSCAJ.2021.13897.1059 (In Persian)
- Hasanlo, L., Jalalian, H., & Khammari, J. (2020). Investigating effective key factors on rural communities independent development outlook (case study: central County of Zanjan

- Province). *Rural Development Strategies*, 15(2), 391-498. dor: 20.1001.1.25385968.1399. 15.2.3.1 (In Persian)
- Jiménez-García, M., Ruiz-Chico, J., & Peña-Sánchez, A. R. (2020). Landscape and tourism: Evolution of research topics. *Land*, 9(12), 488. doi: 10.3390/land9120488
- Karle, S., & Carman, R. (2020). Digital cultural heritage and rural landscapes: Preserving the histories of landscape conservation in the United States. *Built Heritage*, 4(1), 5. <https://link.springer.com/article/10.1186/s43238-020-00006-6>
- Kizos, T., Plieninger, T., Iosifides, T., García-Martín, M., Girod, G., Karro, K. & Budniok, M. A. (2018). Responding to landscape change: Stakeholder participation and social capital in five european landscapes. *Land*, 7(1), 14. doi: 10.3390/land7010014
- Lai, H. K., Pinto, P., & Pintassilgo, P. (2021). Quality of life and emotional solidarity in residents' attitudes toward tourists: The case of Macau. *Journal of Travel Research*, 60(5), 1123-1139. doi: 10.1177/0047287520918016
- Lam, T. T. M., & Arts, K. (2025). Imagining rural landscapes: Making sense of a contemporary landscape identity complex in the Netherlands. *Environmental Values*, 34(1), 60-83 doi: 10.1177/09632719241289505
- Li, Y., Xie, L., Zhang, L., Huang, L., Lin, Y., Su, Y. & Chen, X. (2022). Understanding different cultural ecosystem services: An exploration of rural landscape preferences based on geographic and social media data. *Journal of environmental management*, 317, 115487. doi: 10.1016/j.jenvman.2022.115487
- López -Robles, J. R., Cobo, M. J., GutiérrezSalcedo, M., Martínez-Sánchez, M. A., Gamboa-Rosales, N. K., & Herrera-Viedma, E. (2021). 30th anniversary of applied intelligence: a combination of bibliometrics and thematic analysis using SciMAT. *Applied Intelligence*, 51(9), 6547- 6568. doi: 10.1007/s10489-021-02584-z
- Meng, L., Lin, B. G., Zhang, H. Z., & Bu, R. (2023). Sustainable Development Evaluation on the Landscape Design of Industrial Heritage Park: A Case Study of Tao Sichuan, China. *Journal of Environmental and Public Health*, 2023(1), 1564614. doi: 10.1155/2023/1564614
- Musikanski, L., & Polley, C. (2016). Life, liberty, and the pursuit of happiness: Measuring what matters. *Journal of Sustainable Social Change*, 8(1), 5. doi: 10.5590/JOSC.2016.08.1.05
- Nuvolati, G. (2010). La qualità della vita. Tradizione di studi e nuove prospettive di ricerca nella sociologia urbana. *Quaderni di sociologia*, (52), 97-111. doi: 10.4000/qds.725
- Okulicz-Kozaryn, A. (2013). City life: Rankings (livability) versus perceptions (satisfaction). *Social indicators research*, 110, 433-451. doi: 10.1007/s11205-011-9939-x
- Pearce, D. (1993) *Economic Values and the Natural World*, London: Earthscan. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/721891468764692718>
- Rahimbakhsh, F., & Habib, F. (2019). Investigating the lifestyle quality in Darbastaneh and Baba-Pashman villages in the Lorestan province. *Housing and Rural Environment*, 38(165), 129-140. doi: 10.22034/38.165.129 (In Persian)
- Ren, K., & Yang, J. (2019). Social landscape optimization of towns and villages at the county level by developing a compound ecological capital system. *Sustainability*, 11(10), 2764. doi: 10.3390/su11102764
- Requena, F. (2016). Rural-urban living and level of economic development as factors in subjective well-being. *Social Indicators Research*, 128, 693-708. doi: 10.1080/21681376.2021.1925146
- Santoro, A. (2024). Why traditional rural landscapes are still important to our future. *Landscape Ecology*, 39(8), 135. doi: 10.1007/s10980-024-01940-x
- Selman, P. (2006). *Planning at the landscape scale*. (Vol. 12). Routledge. doi: 10.4324/9780203696903.
- Shen, H., He, X., He, J., Li, D., Liang, M., & Xie, X. (2024). Back to the village: assessing the effects of naturalness, landscape types, and landscape elements on the restorative potential of rural landscapes. *Land*, 13(7), 910. doi: 10.3390/land13070910
- Shen, J., Li, Y., & Wang, Y. (2025). Nesting landscape character and personality assessment to intensify rural landscape regionality and uniqueness. *Environmental Impact Assessment Review*, 110, 107705. doi: 10.1016/j.eiar.2024.107705

- Tang, Y., Feng, W., Feng, W., Chen, J., Bao, D., & Li, L. (2021). Compressive properties of rubber-modified recycled aggregate concrete subjected to elevated temperatures. *Construction and Building Materials*, 268, 121181. doi: 10.1016/j.conbuildmat.2020.121181
- Ulrich, R.S. (1993). Biophilia, biophobia, and natural landscapes. In: Kellert, S.R., Wilson, E.O. (Eds.) , *The Biophilia Hypothesis*. Island Press, Washington, DC, pp. 73-137. https://www.researchgate.net/publication/284655696_Biophilia_biophobia_and_natural_landscapes
- Viccaro, M., Romano, S., Prete, C., & Cozzi, M. (2021). Rural planning? An integrated dynamic model for assessing quality of life at a local scale. *Land Use Policy*, 111, 105742. doi: 10.1016/j.landusepol.2021.105742
- Waltert, F., & Schlöpfer, F. (2010). Landscape amenities and local development: A review of migration, regional economic and hedonic pricing studies. *Ecological Economics*, 70(2), 141-152. doi: 10.1016/j.ecolecon.2010.09.031
- Weber, F. (2015). Diskurs-Macht-Landschaft. Potenziale der Diskurs-und Hegemonietheorie von Ernesto Laclau und Chantal Mouffe für die Landschaftsforschung. In S. Kost & A. Schönwald (Eds.), *Landschaftswandel-Wandel von Machtstrukturen* (pp. 97-112). Wiesbaden: Springer VS. doi: 10.1007/978-3-658-04330-8_7
- Weber, F. (2016). The potential of discourse theory for landscape research. *Dissertations of Cultural Landscape Commission*, 31, 87-102. doi: 10.1007/0-387-28461-3
- Wodahl, E. J. (2006). The Challenges of Prisoner Reentry from a Rural Perspective. *Western Criminology Review*, 7(2), 32-47. <https://www.westerncriminology.org/documents/WCR/v07n2/wodahl.pdf>
- Wood, R. & Handley, J. (2001) 'Landscape dynamics and the management of change', *Landscape Research*, 26(1), 45-54. doi: 10.1007/978-1-4939-2794-4_9
- Xie, H., Zhu, Z., He, Y., Zeng, X., & Wen, Y. (2022). Integrated framework of rural landscape research: Based on the global perspective. *Landscape Ecology*, 37(4), 1161-1184. doi: 10.21203/rs.3.rs-792488/v1
- Xu, N., Zeng, P., Guo, Y., Siddique, M. A., Li, J., Ren, X.b & Zhang, R. (2024). The spatiotemporal evolution of rural landscape patterns in Chinese metropolises under rapid urbanization. *Plos one*, 19(5), e0301754. doi: 10.1371/journal.pone.0301754
- Ye, C., Ma, X., Chen, R., & Cai, Y. (2019). Marginalised countryside in a globalised city: production of rural space of Wujing Township in Shanghai, China. *International Development Planning Review*, 41(3), 311-328. doi: 10.3828/idpr.2018.29